

FRANKO DRAGANEC:

Gospodična Substancija.

mela je mati lepo in bistro hčerko z blagozvonečim imenom Substancija. Vse mesto je občudovalo njeno lepoto in razumnost. Kamor je prišla, so se ji klanjali in laskali: »Dober dan, gospodična Substancija!« In kadar je odšla, so se vsi ozirali zanjo: »Resnično, krasna je kakor cvetoča črešnja in modra kakor stara knjiga.«

Gospodična Substancija je stanovala v veliki hiši sredi zelenega vrta. Skrbela je zanjo dobra mati, da je imela v izobilju vsega, česar si sme poželeti mlado dekle.

Preradodarno in nepremišljeno laskanje in hvalisanje je pokvarilo gospodično Substancijo, da je postala ošabna in domišljjava, nesrečna in nezadovoljna, zadirčna in jezljiva. Vsega je bilo dosti, a moralo bi biti še več; vse okolo nje je bilo dobro, lepo in razumno, a moralo bi biti še boljše, lepše in razumnejše. Pritoževala se je o vsem mogočem in nemogočem. Tako ji na priliko nikakor ni bilo po godu, da ni učenost človeku prirojena. Zakaj se človek rodi tako neveden? Kako srečno bi živeli otroci na svetu, ki bi že vso modrost prinesli gotovo s seboj na svet in ne bi bilo treba hoditi v šolo! Tako pa ne zna otrok niti koračiti, niti besedice izgovoriti, niti žlice prijeti! Ubogi učitelji, koliko let se morajo ukvarjati s trdimi glavicami, preden jih nauče čitati, pisati in računati! Osemletni sinček mojstra Fraklja še danes ne ve vkljub šoli in očetovi palici, koliko je Bogov.

»O jaz, o jaz, Substancija sirota! Zakaj sem bila vržena baš jaz na ta zabiti svet? O jaz, o jaz, ta koš nesreče!« s temi besedami je končavala njena tarnajoča nezadovoljnost.

Drugič se je togotila nad učenjaki, da še do danes niso razkrili popolne resnice. Njena nenasitna vedoželjnost je hotela vedeti vse do zadnje skrivnosti. A učenjaki so blagohotno tešili njena nestrpna vprašanja z izgovorom, da se človeška modrost le počasi razvija, da je resnica neboljena rastlina, ki le počasi raste in uspeva na vrtilčku človeškega razuma.

»O jaz, o jaz, Substancija sirota! Zakaj leze baš pred mojo radovednostjo tako počasi ta polževa resnica? Zakaj moram živeti baš jaz med takimi učenjaki bedaki? O jaz, o jaz, ta koš nesreče!«

Z najhujšimi očitki se je obračala proti lastnemu telesu in lastni duši. Rogala se je potezam svojega obličja, da nimajo mirnega in stalnega izraza, da lezejo narazen kakor testo. Nerodne roke ji nikoli niso mogle najti pravega mesta. Noge so ji stopale pretežko in se zatikale preštorasto. Jezik se je valil okorno po ustih kakor češpljev cmok. Glas iz grla je hreščal kakor zbrenkana struna. Tudi lasje,

oči, ušesa, nos, ustna in drugi deli telesa ji niso bili všeč. Največ pa jih je morala preslišati njena duša. Izmišljevala si je posebno žaljive pridevke, da je z njimi zbadala in trpinčila svojo nedolžno dušo.

»O jaz, o jaz, Substancija sirota! Zakaj moram baš jaz prenašati tako nepopolno telo po svetu in v spačenem telesu tako nesmrtno budalo? O jaz, o jaz, ta koš nesreče!«

Njena mati je doslej molče poslušala in se tolažila, da so to same prazne pene mlade, kipeče duše. Pridejo leta in šumeča tekočina se izčisti in izbriše. Ko pa je začela objestna Substancija vrtati s svojo nezadovoljnostjo celo po nesmrtni duši, se potrpežljiva mati ni mogla več premagati, in njena nevolja je prekipela v odločnih in strogih besedah: »Zdaj mi je dovolj! Še danes mora biti konec tvoji zbadljivosti in domišljavosti! Zato ti povem, da si nagajiv otrok, ki ga je razvadila prevelika ljubezen in popustljivost lastne matere! Zapomni si, vrtoglava deklica, da si zadnja stvar na svetu, da je tvoje zveneče in ošabno ime Substancija prazna ničla in tvoj domišljavi jaz le prazen nič. Ničla, nič si bila, in ničla, nič ostaneš!« Užaljena mati zaloputne vrata in odide iz hčerine spalnice.

Nehvaležna deklica pa se vrže na posteljo in krčevito zajadikuje: »O jaz, o jaz, Substancija sirota! Zakaj je baš moja mati tako brezsrčna? Zakaj nimam druge matere, ki bi me razumela in pomilovala? O jaz, o jaz, ta koš nesreče!«

Tisti večer je zaspala gospodična Substancija brez materinega pozdrava in poljuba. A komaj je zatisnila oči, se je zgodilo nekaj nenavadnega. Njena duša je izstopila iz telesa, sedla žalostna ob znožje nezadovoljne Substancije in izpregovorila za slovo: »Ošabna in domišljava deklica, potrpežljivo sem doslej prenašala tvoje strupene besede. Da si pa začela nehvaležno zaničevati celo svojo dobro mater, tega ne morem več prenesti. Vrniti se hočem, odkoder sem prišla. Ti pa si poišči drugo boljšo dušo, ako jo najdeš!«

Na te besede razpade v postelji tudi telo gospodične Substancije na nebroj komadov, vsi deli njenega telesa se odločijo in razlete vsaksebi po sobi: oči, ušesa, nos, ustna, jezik, grlo, lasje, roke, noge itd. In čudovita jata zaroji in završi okolo duše, vikajoč vsevprek: »Tudi mi ne maramo več poslušati nehvaležnega otroka, da bi sramotil predobro svojo mater. Tudi mi se vrnemo, odkoder smo prišli. Ošabna Substancija pa si naj otovori koš domišljavega jaza, ki nas je v njem tako neusmiljeno potresala po svetu, z drugim popolnejšim telesom in s popolnejšimi udi, ako jih najde.«

»Kako smo srečne!« plosknejo roke in zdrče v poskočnem, veseljem zamahu po tipkah klavirja.

»Kako sem srečno!« zapoje grlo po godbi in v zboru se mu pridružijo ustna in jezik.

»Kako smo srečnel!« vzkliknejo noge in zaplešejo po sobi.

Tedaj pa resno zakliče duša razposajeni družbi: »Mirno! Srečni ste vi, razdruženi deli Substancijinega jaza. Nesrečna postane njena mati, ko najde jutri prazno posteljo svoje hčere in ostane sama na svetu. Napišimo ji pismo slovesa in pojasnila, da ji olajšamo srce. Jezik, ti narekuj, uho, poslušaj, roka, nasloni se na mizo; oči, sedite na roko, da bo videla pisati!«

Rečeno, storjeno. Duša in udje telesa so zapustili spalnico, na mizi je ostalo pismo z nastopno vsebino:

»Spoštovana gospa! Vaše sinočnje besede so se nocoj uresničile. Ošabna Substancija se je izpremenila v ničlo, njen domišljavi jaz je razpadel v nič, njej v zaslužen kazni, a v strašno svarilo vsem domišljavim in nehvaležnim otrokom! Predobra mati, ne žalujte preveč za ničlo Substancije in za ničem njenega jaza. V tolažbo Vam kličejo zadnje, iskrene pozdrave — duša in prej združeni, sedaj pa razdruženi deli Substancijinega jaza.«

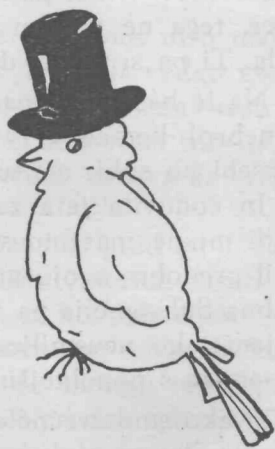
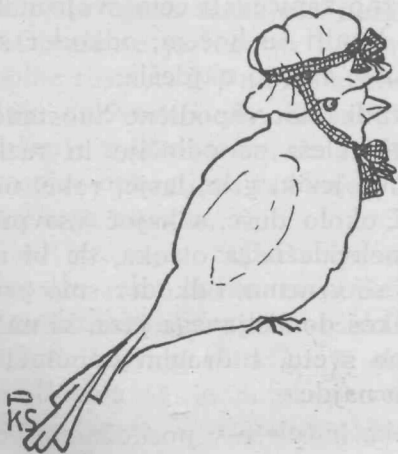
A. MEDER-UTVA:

Vrabci.

ati!« pravi nekega dne mladi, lahkoživi gospod vrabček, »pripravite mi kovčeg! Pojdem po svet!«

Johatana, kako se je gospa vrabulja ustrašila teh besed! Kar omedlela je. Mladi gospod vrabček je bil njen sinek edinec, vsi drugi njeni otroci so že takoj, ko so izlezli iz jajčje lupine, hoteli v svet in so zaradi tega že mladiči goliči

silili iz gnezda, a popadali so na tla in našli prerano smrt za plotom ali v mačjih krempljih.